

Biblioteca ASTRA,
Corpul B

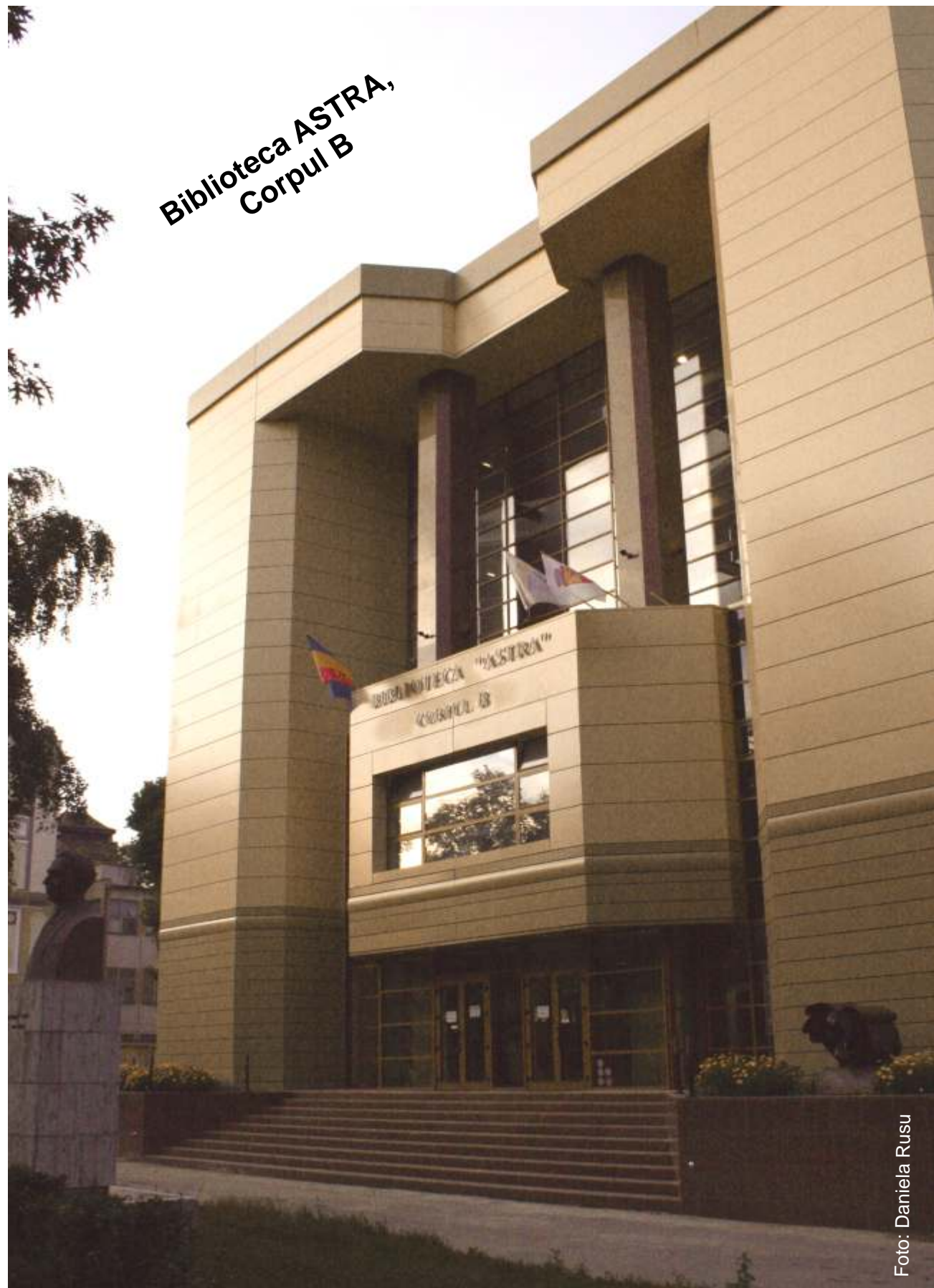

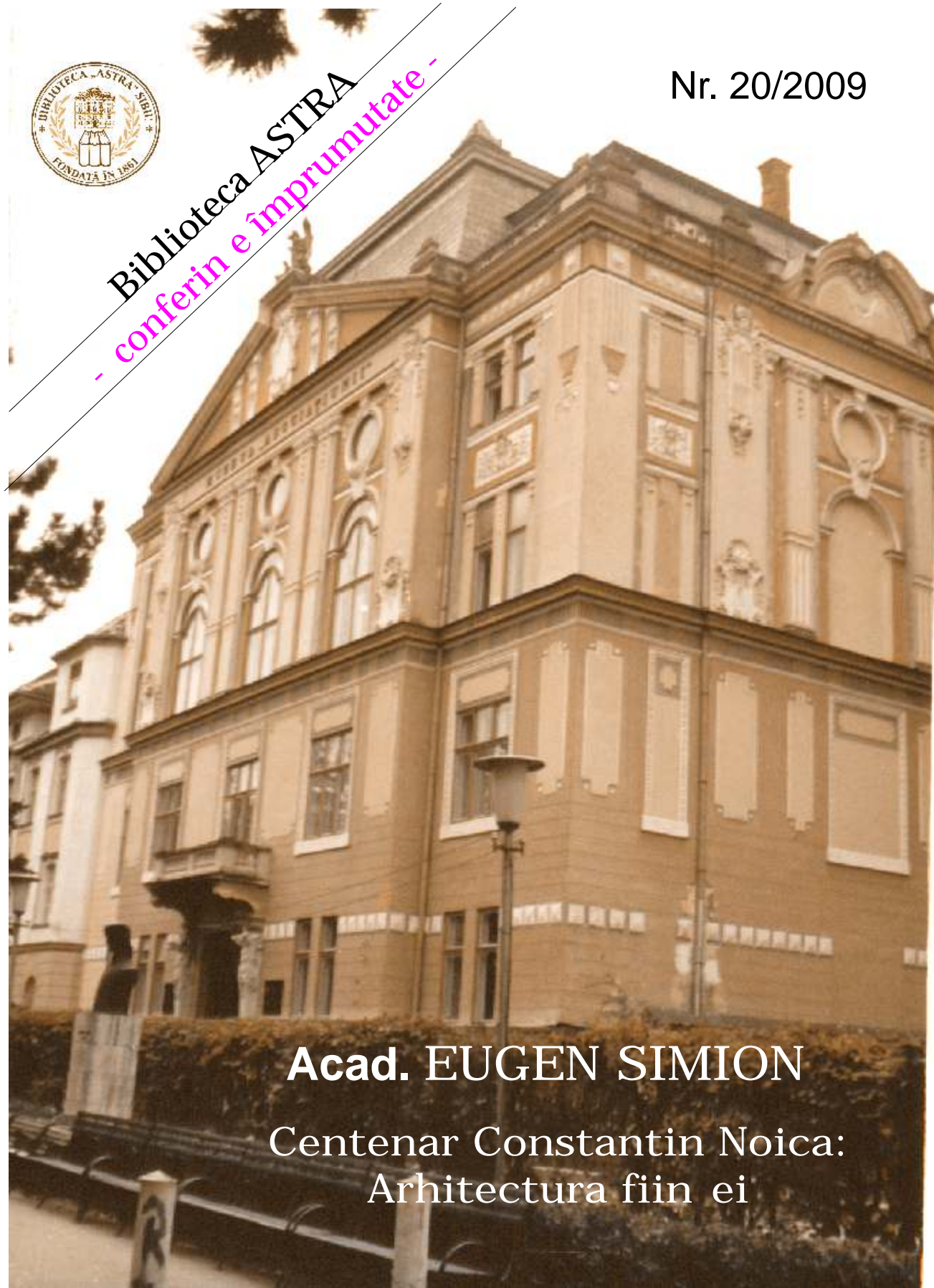
Foto: Daniela Rusu

Biblioteca ASTRA

- conferin e împrumutate -

Nr. 20/2009

Acad. EUGEN SIMION

Centenar Constantin Noica:
Arhitectura fiin ei

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințe împrumutate

Acad. Eugen Simion: Centenar Constantin Noica: Arhitectura ființei

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: **Daniela Rusu**
Editor: **Ioana Butnaru**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

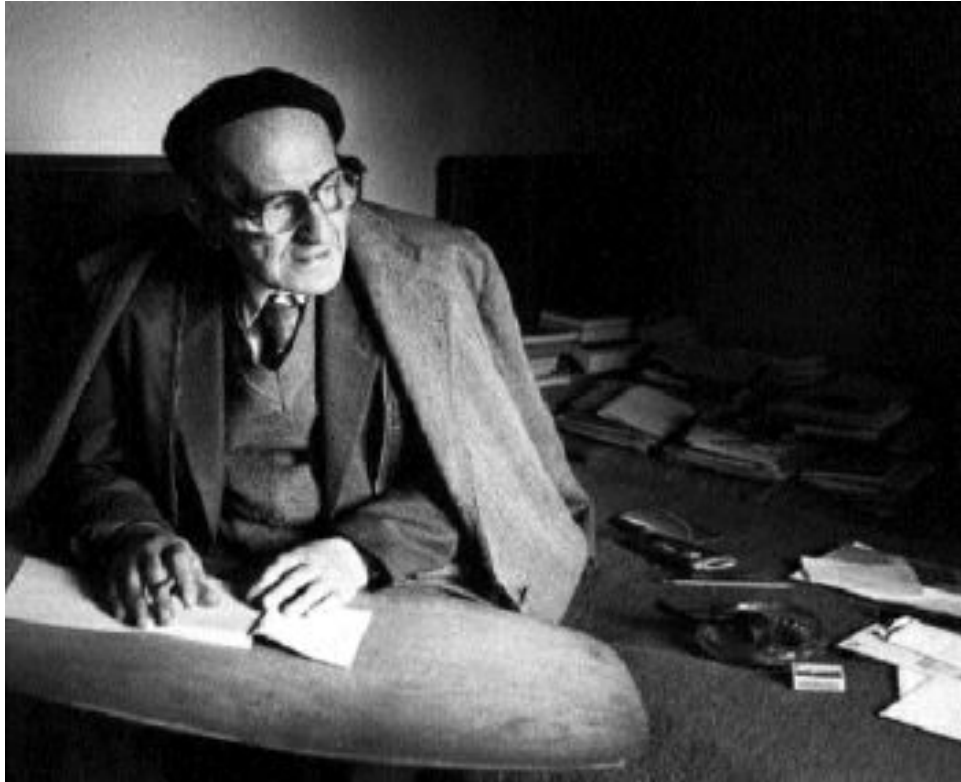
*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Barițiu, nr. 5/7
550178 Sibiu/România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail.: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: **1843 - 4754**

Constantin Noica
(1909-1987)

Din această serie au apărut conferințele ținute de:

Octavian Paler

Constantin Noica

Horia Bernea

Rodica Braga

Mircea Braga

Ion Agârbiceanu (*restituiri vol. I, vol. II*)

Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007

Pr. acad. Mircea Păcurariu

Ioan Lupaș

Victor V. Grecu

Antonie Plămădeală

Giovanni Ruggeri

Dorli Blaga

Octavian Goga

George Banu

Rita Amedick

Basarab Nicolescu

Vasile Goldiș

Eugen Simion

CONSTANTIN NOICA – centenar

Arhitectura ființei*

Cred că merită să vorbim mai întâi despre Noica, personaj foarte important al culturii noastre. Nu am fost foarte apropiat de el, nu m-am numărat printre prietenii lui, nu mă consider un elev de-al lui. L-am citit, i-am urmărit opera, am scris despre el. Era cât pe-acți să pierd o carte, vreau să zic să fie topită o carte, din cauza lui, **Scriitori români de azi**, volumul II. Am salvat-o datorită lui Adrian Păunescu care nu-i aici ca să ne audă. Am continuat să-l citesc, am descoperit în Noica un autor de scrisori, un epistolier absolut extraordinar, și mă refer la scrisorile adresate unei doamne frumoase și inteligente, pariziene, pe care am cunoscut-o și eu, și de care era vizibil îndrăgostit, dar la maniera lui, filosofică, reușind un discurs amoros splendid.

* Conferință ținută de acad. Eugen Simion la Muzeul Literaturii Române din București în ziua de 16 iulie 2009 cu prilejul sărbătoririi centenarului nașterii filosofului Constantin Noica. Conferința ne-a fost oferită – cu acordul autorului – de conducerea Muzeului Literaturii Române, spre a fi folosită ca sursă de documentare în cadrul Cabinetului Constantin Noica din Biblioteca Județeană ASTRA.

Rareori mi-a fost dat să citesc în limba română un atât de fermecător discurs de îndrăgostit.

Dar, înainte de orice, să vă spun ce cred eu că reprezintă Constantin Noica și de unde vine această simpatie, la nivelul tuturor generațiilor, pentru personalitatea sa. E simpatizat întâi de noi cei care am trăit aproape toată viața noastră într-un regim de tip totalitar. Și am trecut prin toate. Prin multe. Cel puțin generația mea, generația '60, hulita generație '60, împutinată, din păcate, generație '60, a trecut absolut prin toate. Vă rog să rețineți faptul că aveam șapte ani când a pornit al doilea război mondial, mi-au murit șapte veri primari în război, apoi a început ce a început după război: epoca stalinistă a fost – lumea o uită astăzi – poate cea mai feroce din istoria omenirii. Sub Ceaușescu mi s-a părut a fi floare la ureche față de ceea ce era atunci când ne făceam noi studiile. Și așa mai departe. Ei bine, omul acesta, Noica, a avut o viață și mai grea. A intrat în închisoare. A urmat domiciliul forțat. A ieșit din închisoare și a luat-o de la capăt. A avut un pariu. Acesta mi se pare lucrul cel mai important pe care l-a făcut un intelectual din vechea generație, amestecat, din anii '30, în toată mizeria politică care era și la acea vreme și – dacă nu mă spuneți – vă zic că este și astăzi la fel. Numai că atunci ea căpăta o delimitare ideologică foarte precisă. Pariul lui Noica a fost că se poate face cultură chiar și într-un regim opresiv, cu anumite concesii, dar nu unele capitale. Și, oricum, trebuie încercat. Acesta a fost pariuul lui față de prietenii săi plecați în diaspora, care au făcut carieră intelectuală strălucitoare. Încă nu s-au epuizat toate documentele care ne pot spune ceva despre acest pariu. Dacă ar trebui să scriu acum o carte, dacă aș avea timp, chef oricum aș avea, aș intitula-o **Pariul Noica** sau **Modelul cultural Noica**, așa cum ni l-a propus el, nu într-o societate liberă, în care poți face orice, ci într-una care era, cum știți, bine păzită de ideologi și de toate forțele de represiune. Ei bine, el a mizat pe acest

pariu, pe această dorință a lui de a face cultură de performanță într-o istorie grea. Nu era singurul, vă mai dau aici un nume care nici acesta nu e prea agreat astăzi, Marin Preda, de care a fost foarte apropiat, rămânând fidel acestei prietenii intelectuale până la sfârșit. Ideea lui Preda era următoarea – a și exprimat-o, cred că a și introdus-o prin interviurile lui, dar oricum o spunea față de prietenii săi – Monșer, cum vorbea el, noi trebuie să facem în așa fel încât cultura să supraviețuiască încă o sută de ani. El credea că regimul totalitar n-o să se epuizeze, n-o să se stingă nici măcar într-o sută de ani. Să facem ce trebuie. Ei bine, prietenii lui Noica din exil nu gândeau în acest fel și au fost foarte surprinși, cel puțin așa deducem din scrisorile lui Cioran, când, după treizeci de ani, apare un Noica care fusese în pușcărie, fusese fugărit, așadar apare la Paris un fel de antrenor spiritual care începe să-i agite și nu-i lasă în pace: „*Ce faceți voi aici în Occident? Pierdeți timpul. Noi trebuie să facem cultură, să întâmpinăm istoria rea printr-o cultură de performanță*”. Acesta este pariul lui Noica și pentru asta eu cred că merită nu numai admirația noastră, dar și întreaga recunoștință.

Am multe să vă spun despre Noica și aș putea să vă povestesc, căci îmi place. Îmi place Noica, în primul rând, pentru că este un creator de limbaj. Nu-i plăcea critica literară, cum știți. O considera o disciplină care nu ajunge la concept și dacă nu se întâmplă asta, la ce ne folosește, la ce ne trebuie? Am încercat să am o discuție cu dumnealui pe această temă după apariția **Jurnalului de la Păltiniș**. Timp de un an de zile am purtat o corespondență cu dânsul și, într-un final, după atâta vreme, am reușit să stabilim o întâlnire, la Sibiu, unde urma să avem această dezbatere. Eu o pregătisem câteva luni de zile ca să-i dovedesc că totuși critica literară este un lucru serios și ajunge la ceea ce el spune undeva, cu un termen de secol XIX, *estimeea lucrurilor*. Când am ajuns la Sibiu, în casa unei profesoare pe care dumnealui o cunoștea, mi-a

dat o scrisorică și mi-a spus: „*Nu te supăra pe mine, nu am mai citit o carte de critică de la Thibaudet, nu mă interesează, nu mă atrage în mod deosebit nici literatura, eu sunt pentru această disciplină care este filosofia*”. Așa că am ratat acest dialog pe care eu aș fi vrut să-l port.

Doamnelor și domnilor, pentru că domnul Lucian Chișu a amintit ceva despre pasiunea, și chiar acțiunea lui Noica pentru facsimilarea manuscriselor lui Eminescu, operațiune pe care tocmai am încheiat-o, pe 15 iunie, am adus aici volumul XXI care este extraordinar, o adevărată capodoperă realizată de profesorul Mircea Dumitrescu. Nici nu vă puteți da seama, a reprodus până și plicurile, pe care le-a lucrat manual și apoi le-a lipit. Ei bine, pe 15 iunie am anunțat, să zicem așa, în Aula Academiei, că proiectul acesta, în fine, a fost dus la capăt. Sunt treizeci și unu de asemenea volume în care sunt cuprinse 14 000 de pagini lăsate de la Eminescu. Pe 16 iunie am aflat cu stupeoare că un oarecare tânăr om de afaceri din Timișoara a făcut un denunț la DNA, care a fost acceptat. Până una-alta, suntem urmăriți penal că am publicat, cheltuind banii statului degeaba, aceste manuscrise reproduse în facsimil, pentru care Noica s-a luptat timp de zece ani. Cunoașteți această istorie și, de altfel, vă pot spune că toate articolele lui, toate audiențele, conferințele au fost reproduse într-un volum pe care domnul Marin Diaconu l-a editat împreună cu domnul Gabriel Liiceanu la începutul anilor '90, **Miracolul eminescian***. E, de unde să știm noi că dacă publicăm aceste lucruri putem fi trași la răspundere și arătați cu degetul în public că am irosit bugetul României? Nu l-am irosit. Eu

* Biblioteca Județeană ASTRA – Constantin Noica și Sibiu, Editura Imago, Sibiu, 2007. Volumul cuprinde conferințe și articole, (inclusiv cele legate de destinul manuscriselor eminesciene), corespondență (cu Emil Cioran, Aurel Cioran, Mircea Tomuș, Mircea Braga), existente în fondurile speciale ale Bibliotecii Județene ASTRA, și Adenda – scurte comentarii asupra filosofiei heideggeriene.

mă mir că o revistă ca *Dilema*, care are forță intelectuală, a făcut să apară asemenea lucruri, care au și fost luate în serios. Sunt oameni – precum această doamnă Ioana Bot de la Cluj, care a stârnit toată povestea – care consideră că nu trebuia să le publicăm, că este o pierdere de vreme și că nu servesc la nimic. Dumneai vrea o ediție genetică. Academia s-a pliat pe proiectul lui Noica și anume salvarea acestor manuscrise. Ele nu pot fi nici măcar privite, nu consultate, privite, atât sunt de vulnerabile. Am aflat de curând, nu știam acest lucru, că în '90, domnul Liiceanu a încercat să facă el acest lucru, dar nu a reușit, nu a găsit formula, nu s-a putut. A găsit-o Mircea Dumitrescu, acest admirabil artist, profesor de grafică, care, împreună cu o echipă de studenți, a reușit nu să fotografieze, căci nu de fotografie e vorba, ci de restituire și recuperare. Manuscrisele eminesciene sunt aproape ilizibile. El a reușit să curețe litera și s-o prezinte într-o manieră lizibilă, încât cine dorește să ducă mai departe opera de cercetare, să facă acea ediție genetică pe care o dorește doamna Bot de la Cluj, n-o poate face decât cu aceste manuscrise în față, care se găsesc la toate bibliotecile importante din țară, dar pot fi și cumpărate de la Biblioteca Academiei. Și pentru că s-au vehiculat niște cifre inimaginabile, vă spun că prețul de vânzare, care reprezintă și costul unui volum, se ridică la aproximativ 100 de lei. Îmi pare rău că trebuie să vorbesc despre asta, tocmai am scris un text de răspuns pe care l-am dat ziarului *Cotidianul* care a preluat această știre, vrând probabil să mai abată puțin atenția de la cei care au prădat țara românească. Nu cred că Academia Română, publicând aceste volume, a prădat bugetul țării. Este o mizerie. Dacă aș fi puțin mai relaxat, probabil că aș găsi și cuvinte mai colorate. Sigur că am încercat să ducem la capăt acest proiect. Și am reușit. Nu așteptam răsplata jertfei patriotice, la români această răsplată vine greu, dar nici să fim reclamați la DNA și să trebuiască să mă duc la poliție pentru a explica de ce am publicat aceste manuscrise. Nota bene:

coordonatorul acestei serii, acestor 35 de volume, adică subsemnatul, nu a luat nici un leu, nu a luat nici Academia Română. Și vă mai spun un lucru pe care l-am aflat abia ieri: aceste cărți au fost publicate la Monitorul Oficial, care este o regie de stat, pe lângă Parlament. Prin lege, 45% din venituri se duc automat la buget, iar directorul de acolo mi-a explicat că urmează apoi impozite către stat, deci 75% din ceea ce ar însemna cheltuielile fiecărui volum se întorc la bugetul statului. Deci se înșală doamna Bot când consideră că noi am devalizat, iar referitor la cele spuse de domnul din Timișoara care ne informează că e tânăr om de faceri și liberal, aș vrea să-l întreb pe domnul Vosganian dacă e cumva o acțiune liberală aici, pentru că Eminescu era împotriva lor. Nu cred, dar mai glumesc și eu, nu o luați în serios, că iar mă trezesc cu vreun denunț, de data aceasta politic.

Doamnelor și domnilor, închei subliniind că proiectul lui Noica a fost extraordinar, o spun acum la spartul târgului și cu toată tristețea care mă încolțește. A fost formidabil, s-a zbatut timp de zece ani, a bătut la toate ușile, nu l-a ascultat nimeni. Sunt absolut dramatice aceste scrieri, și disperate. Iar Noica încheie cu o vorbă – eu reproduc, vă rog să mă scuzați – „*mama ei de nemernicie românească*”. Cu asta se termină toată acțiunea lui. Am scris și eu astăzi la sfârșitul articolului, după toate celelalte, *mama ei de nemernicie românească*.

Vă mulțumesc.